ובינתיים באו"ם

התקשורת לא מתרגשת מדי משורת המהלכים המדיניים והמשפטיים שיזמה לאחרונה הרשות הפלסטינית, אבל המומחים מזהירים: אם ישראל תמשיך להתעלם, היא עלולה למצוא את עצמה בבידוד מדיני וכלכלי ← **חן שליטא**

אבן מאזן במהלך שיחות אנאפוליס ב־2007. לא מחכה יותר

ר גע לפני שהמונה "רעידת אדמה" הוצמד להחלטת הממונה על ההגבלים לפרק את מונופול הגז של יצחק תשובה, ההגדרה הזו הייתה שמורה להצעת ההחלטה הדרמטית שהגישה הרשות הפלסטינית למועצת הביטחון של האו"ם (באמצעות ירדן). על־פי ההצעה, ישראל תצא מהשטחים עד סוף שנת 2017 והסכם שלום שעיקרו שתי המדינות לשני עמים יושג בתוך שנה. ההסכם אמור לכלול נסיגה לגבולות 1967, הסדרי ביטחון וקביעת מעמדה של ירושלים.

יום קודם להגשת ההצעה החליט פרלמנט האיחוד האירופי להכיר עקרונית במדינה פלסטינית ושני המהלכים הללו מצטרפים לשורה של צעדים דיפלומטיים מצד מוסדות בינלאומיים ומדינות באירופה, שנועדו להגביר את הלחץ על ישראל לחזור לשולחן המשא ומתן. מעבר לכך אפשר להוסיף גם את החלטת בית הדין האירופי לצדק למחוק את החמאס מרשימת ארגוני הטרור. אם ההחלטה זו תישאר על כנה, חשבונות הבנק של הארגון יופשרו.

"אנחנו עדים למפולת בכל החזית המדינית שלנו. אי אפשר לעצום עיניים ולא לראות את זה", אומר עו"ד גלעד שר, ראש המרכז למשא ומתן יישומי במכון למחקרי ביטחון לאומי, ומי שנמנה עם צוותי המשא ומתן עם הפלסטינים בתקופתם של יצחק רבין ואהוד ברק. "לצערי, הממשלה בראשות נתניהו ובהשתתפותו הלא פעילה של שר החוץ ליברמן, שפעילותו מתבטאת לעתים בטוקבקיזם, לא נערכה בתבונה ובקור רוח למערכה הזאת. במקום ליזום מראש מהלך שישרת את האינטרסים שלנו, אנחנו נגררים כעת ליוזמות שנכפות עלינו ועסוקים בכיבוי שריפות, שאת חלקן הממשלה הזו בעצמה הציתה".

עד כמה מצבנו רע? מלבד שר, ניתחו את הנעשה בזירה המדינית גם שני מומחים למשפט בינלאומי – פרופ' יובל שני, דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית, ופרופ' איל בנבנישתי מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב. החדשות הטובות הן שבמרבית המהלכים שתוארו כאן המשמעות היא הצהרתית בעיקרה. החדשות הרעות הן שהאפקט המצטבר של המקרים, כמו גם האופן שבו תתגלגל הצעת ההחלטה הפלסטינית במועצת הביטחון של האו"ם, עלולים להשפיע גם ברמה המעשית.

מבוא לתורת ההכרה

שני ובנבנישתי מפרידים בין ההחלטה להוציא את החמאס מרשימת ארגוני הטרור לבין יתר הצעדים, ששני מגדיר אותם כ"צונאמי מדיני". "ההחלטה בעניין החמאס היא עניין טכני שיוסדר בחודשים הקרובים", הוא אומר. "החמאס הסתמך על תקדים שניתן בעניין ארגון הנמרים הטמילים מסרילנקה, והראה שההחלטה בעניינו לא עמדה בנהלים הנדרשים לשם הקפאת כספים, מבחינת זכות הטיעון והצגת הראיות נגדו. נציבות האיחוד האירופי מערערת על פסק הדין וסביר שהעניין הפרוצדורלי יתוקן. אין עניין לדרג הפוליטי האירופי להוציא את החמאס מהרשימה וכל הסנקציות שננקטו כלפי החמאס נשארות על כנן. מה שקורה בפרלמנטים ובאו"ם, זה כבר עניין אחר".

נתניהו בפרלמנטים.

בנבנישתי דווקא מרגיע: "משמעות ההכרה במדינה פלסטינית מצד הפרלמנטים היא סימבולית, והיא גם לא מחייבת את הממשלה של אותה מדינה. כשממשלה מכירה במדינה הפלסטינית, כפי שעשתה ממשלת שבדיה לפני חודשיים, מדובר במתן לגיטימציה יותר משמעותית, אבל גם אותה צריך לקחת בפרופורציות. קיומה של מדינה לא תלוי בהכרה של מדינות אחרות. סוריה, כזכור, עד היום לא מכירה בקיומה של מדינת ישראל".

ובכל זאת?

"אם יכירו במדינה הפלסטינית גופים בינלאומיים כמו האו"ם או בית הדין הפלילי הבינלאומי שיושב בהאג, תהיה לזה משמעות".

עד כמה נתניהו צריך לחיות מודאג מהכרזה מצד בית הדין הפלילי?

שני: "בית הדין כמעט הכיר במדינה הפלסטינית לפני שלוש שנים, אבל רצה שקורם האו"ם יכיר בה. מאז, האו"ם שדרג את מעמדה של פלסטין כמדינה משקיפה, ולכן הפרשנים סבורים שבית הדין יאשר את חברותה, אם יידרש לכך שוב. וכשזה יקרה, תהיה לו הסמכות לפעול בשטחה, אם תבקש ממנו".

ואז זה אומר שהפלסטינים יכולים להגיש תביעות נגד ישראל?

"כן, אבל הם לא עושים את זה משתי סיבות: הראשונה היא הלחץ האמריקני והשנייה היא החשש שגם ראשי החמאס ימצאו את עצמם מועמדים לדין. מרגע שמוגשת תביעה, אי אפשר לבטל אותה, ובית הדין חוקר את הפשעים שנעשו בזירה מסוימת מצד כל הצדדים. כך שהפלסטינים לוקחים כאן סיכון".

אקדח במערכה הראשונה

הזירה הכי משמעותית היא כאמור מועצת הביטחון של האו"ם ובנבנישתי מסביר מדוע אי אפשר לזלזל במה שקורה שם: "החלטות של מועצת הביטחון יכולות להשפיע על מדינות. החלטה 242 מ־1967 מהווה עד היום את הבסיס להתייחסויות של מדינות, וביניהן של ישראל, לפתרון הסכסוך הישראלי־פלסטיני. כעת אותה מועצה מתבקשת לקבל החלטה שתשנה את מסגרת היעדים והזמנים. כדי שהיא תעבור, צריך שארצות הברית לא תטיל וטו ושיצביעו בעדה לפחות תשע מתוך 15 המדינות החברות במועצה. אם זה יקרה, יגבר הלחץ על ישראל לסיים את העימות תוך שנתיים".

ומה יהיה אם ישראל תתנגד? עד כמה אפשר יהיה לבפות את זה עלינו?

"המועצה יכולה לכפות החלטות רק כשהן מתקבלות לפי פרק 7 של מגילת האו"ם, ואז הן מחייבות כמו פסק דין. זהו פרק שאף פעם לא השתמשו בו ביחס לסכסוך הישראלי־פלסטיני. אם ההחלטה תתקבל בפרק 6, למשל, היא כבר לא מחייבת, אבל היא תשנה את ההגדרה של הפתרון הרצוי מבחינה בינלאומית".

וישראל לא יודעת את זה? יכול לחיות שנרדמנו בשמירה?

בנבנישתי: "אני לא חושב, אם כי אפשר היה לנהל משא ומתן. אם לא רוצים, אז זה המחיר". שני מוסיף: "ההחלטה באו"ם היא לא גיים צ'יינג'ר – היא גם יכולה להתגלגל שנים או להיקבר אי־פשהו – אבל היא בהחלט מהווה תמרור אזהרה. מכירה את האמירה שאקדח שמונח במערכה הראשונה יורה בשלישית? אם בעוד שנתיים לא ישתנה דבר ויהיה מומנטום פוליטי מתאים, ההחלטה עלולה להתגלגל להחלטה מחייבת, שהתנגדות לה תביא להטלת סנקציות בינלאומיות, כפי שהוטלו על עיראק, לוב, סודן, צפון קוריאה ואיראן".

מועדון מכובד.

"בדיוק. זה לא מצב שראוי למדינה להימצא בו. שיהיה ברור, שום דבר ממה שקרה עד עכשיו לא ישנה מחר בבוקר את מצבה המשפטי או הפוליטי של ישראל, אבל אין ספק שהוולטות ומתרבות המדינות שמציגות קוצר רוח וחוסר סבלנות כלפי העמדה הישראלית, ומנסות לייצר מנופי לחץ על ישראל כדי שתהיה יותר אקטיבית. הסטטוס־קוו שאנחנו חיים בו בשנים האחרונות נראה פחות ופחות בר קיום. כבר היום האיחוד האירופי לא מכליל מוצרים שמיוצרים בשטחים בהסכמי הסחר עם ישראל ודורש מישראל לסמן באופן ברור איפה יוצרו המוצרים, ויש את אלה שקוראים להטיל חרם על ישראל בכלל, גם בהקשרים של תרבות ואקדמיה".

חשר נפתלי בנט אמר בפורום סבן שהעולם לא יסתדר בלי ההמצאות הישראליות.

"שיסתכל על מה שקורה ברוסיה. זה אמנם סיפור אחר, אבל הוא ממחיש מה קורה למדינה שמוצאת את עצמה בצד הלא נכון של הפוליטיקה הבינלאומית. מדינה שחשבה שהיא לא תלויה בכלכלה העולמית, אבל ברגע שמשתנה פרמטר אחד כמו מחיר הנפט, ואליו נוספות הסנקציות הכלכליות שהוטלו על רוסיה בעקבות פלישתה לקרים ותמיכתה במורדים האוקראינים, וכבר היא נמצאת בבעיה גדולה. זוכרת איזה לחץ היה בצוק איתן, כשהחברות הזרות הפסיקו את טיסותיהן לישראל למשך יממה אחת? אני לא רוצה לתת רעיונות, אבל אנחנו מדינה קטנה שמאור תלויה בכלכלה העולמית. היכולת שלנו לקיים לאורך זמן רמת חיים גבוהה אם ניתפס בעולם כמקבילה המזרח תיכונית לצפון קוריאה, היא קטנה מאוד".

לא לחכות לפרנר

גלעד שר מאמין שעוד לא מאוחר ליזום מהלך ישראלי: "אפשר עדיין להשפיע על נוסח הצעת ההחלטה ואנחנו חייבים להיות חלק מהשיח הזה. אנחנו צריכים להראות שאנחנו מעוניינים בפתרון של שתי מדינות לשני עמים, פשוט בגלל שזה טוב לנו, ועדיף שהפתרון הזה יושג במשא ומתן ולא באופן כפוי".

עם יד על הלב, לא עדיפה התנשטות בזירה הדיפלומטית מאשר מציאות שבה מתפוצצים אוטובוסים?

"תשאלי ראשי שב"כ לשעבר. אין קשר בין התקדמות במשא ומתן המדיני לבין מצב הביטחון האישי ופיגועי הטרור. כבר חווינו את כל השילובים האפשריים בהקשר הזה".

כך שאפשר עוד לצפות להתפרצויות אלימות.

"נכון. צריך לזכור שאין שום סכסוך בעולם שהוכרע בכוח צבאי בלבד. גם ראשי הממשלה הימניים שהיו כאן הבינו את זה".

גם לאבו־מאזן לא חבר.

"נכון. בעשרים השנים האחרונות, כשאבו־מאזן ניצב בצמתי הכרעה, הוא בדרך־כלל מסובב את הגב והולך".

אז צריך לחכות שאבו מאזן ילך כדי להגיע להסדר?

"ישראל לא צריכה לחכות לכך שפתאום תתעורר הנהגה נפלאה בפלסטין. זה דבר שאין לנו עליו שום שליטה. אנחנו צריכים ליזום את המשא ומתן, ולא להגיע למצב שבו כופים עלינו יוזמות כמו שקורה עכשיו. ואם זה לא יעבוד, אז להיפרד מהפלסטינים באופן חד צדדי ללא הסדר, תוך הפקת לקחים ממה שקרה בהתנתקות. אחרת, נהפוך למדינת אפרטהייד או למדינה דו לאומית, וזה לא תרחיש שרובנו המכריע רוצה לחיות איתו". ●

chen-s@globes.co.il

"אנחנו עדים למפולת בכל החזית המדינית שלנו", מזהיר עו"ד גלעד שר, ראש המרכז למשא ומתן יישומי במכון למחקרי ביטחון לאומי. "במקום ליזום, אנחנו נגררים ליוזמות שנכפות עלינו ועסוקים בכיבוי שריפות"

"משמעות ההכרה במדינה פלסטינית מצד הפרלמנטים היא בעיקר סימבולית", מרגיע פרופ' איל בנבנישתי מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב. "קיומה של מדינה לא תלוי בהכרה של מדינות אחרות. סוריה עד היום לא מכירה בקיומנו"

"ההחלטה באו"ם היא לא גיים צ'יינג'ר, אבל בהחלט מהווה תמרור אזהרה", אומר פרופ' יובל שני, דיקן הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית. "אם שום דבר לא ישתנה, זה עלול להתגלגל גם לסנקציות בינלאומיות"